

Aan:

Provinciale Staten van Noord-Holland
Dreef 3
2012 HR Haarlem

Alleen per email:

statengriffie@noord-holland.nl

Onderwerp

Tata Steel: Participatie Project Heracles-Groen Staal / Gezondheid / High Tech Campus IJmond

Uw kenmerk:

Datum

9 oktober 2023

Geachte Leden van Provinciale Staten,

Oorspronkelijk had de Stichting IJmond IJzersterk de bedoeling om in te spreken bij de vergadering van Uw Commissie Leefomgeving op maandag 18 september 2023. Evenwel toen we te horen kregen dat er slechts 3 minuten spreektijd was, hebben we besloten om niet in te spreken maar in plaats daarvan een schriftelijke reactie te sturen. Een spreektijd van 3 minuten geeft alleen de gelegenheid om wat oneliners en uitspraken te doen zonder diepgang. Juist de complexiteit van de materie verdient meer discussietijd. De Stichting IJmond IJzersterk heeft daarom deze brief opgesteld voor Uw informatie die wel meer diepgang biedt.

Overigens zullen we in deze niet ingaan op het laatste rapport van het RIVM van 22 september 2023¹ met 330 pagina's. We nemen voor zo'n lijvig rapport graag iets meer tijd om het goed te bestuderen. De stichting wil graag met argumenten reageren en geen uitspraken doen op basis van uitsluitend een persbericht of samenvatting. De stichting is sinds een aantal maanden in contact om een gesprek te regelen om verduidelijking te krijgen over voorgaande rapporten. Vanwege het vele werk aan het huidige rapport was dat nog niet mogelijk. Dit rapport voegt nog maar meer vragen op dus voor ons aanleiding om daar eerst een gesprek met RIVM over aan te gaan. Bij een volgende gelegenheid zullen we graag Provinciale Staten informeren over onze bevindingen.

Als stichting beseffen wij, dat we U met deze brief in één keer veel informatie verstrekken. Toch hopen wij dat u bereid bent de brief integraal te lezen. Wij denken dat onze brief verhelderend werkt en een ander aanvullend geluid laat horen naast wat er in de media tot u komt. Samenvattend zijn onze waarnemingen.

---

¹ LMJ Geelen et al. De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving, RIVM Rapportnummer: 2023-0171, <https://www.rivm.nl/publicaties/bijdrage-van-tata-steel-nederland-aan-gezondheidsrisicos-van-omwonenden-en-kwaliteit>

- De Stichting IJmond IJzersterk is een onafhankelijke organisatie met vrijwilligers die maatschappelijk betrokken zijn en die constructief en positief willen meedenken en meewerken aan een gezonde duurzame en groene toekomst van de IJmond.
- De stichting is van mening dat de transitie van Tata Steel versneld moet doorgaan. Die transitie bij Tata Steel biedt goede kansen voor de IJmond om daarbij aan te sluiten en verder te ontwikkelen bijvoorbeeld met een High Tech Campus IJmond. We zoeken steun en financiële middelen van overheden om zo'n haalbaarheidsstudie te kunnen uitvoeren.
- Het participatietraject voor project Heracless door Tata Steel uitgevoerd is tot nu goed verlopen waarbij Tata Steel ook de inbreng uit de participatie heeft gebruikt.
- Gezondheid op één en toepassing van de WHO-luchtkwaliteitsrichtlijnen 2021 impliceert wat de Stichting IJmond IJzersterk betreft dat alle belanghebbenden juist meewerken aan een snelle realisatie van project Heracless en niet het proces onnodig vertragen.
- Voor een compleet beeld van de invloed van Tata Steel op de gezondheid in de regio dient ook de invloed van sociaaleconomische en maatschappelijke factoren te worden onderzocht.

Tenslotte willen we graag U nog wijzen op het opiniestuk van Ira Helsloot en Friso de Zeeuw op de NRC website gedateerd 8 oktober 2023². In dit opiniestuk worden onafhankelijk van ons soortgelijke bevindingen genoteerd als in deze brief en die de stichting onderschrijft (zie bijlage).

We zijn graag bereid om in een toekomstige commissievergadering deze brief nader toe te lichten of in individuele gesprekken met fracties van Provinciale Staten.

Stichting IJmond IJzersterk

Luuk Klaassen   Adrie Winkelaar   Wim Moonen
Bertus Berghuis   Willem Jonkman

---

² Ira Helsloot en Friso de Zeeuw: Tata-rapport van RIVM zaait onnodig onrust, NRC, 8 oktober 2023, <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/10/08/tata-rapport-van-rivm-zaait-onnodig-onrust-a4176531>

Introductie Stichting IJmond IJzersterk

De Stichting IJmond IJzersterk bestaat nu formeel ruim een jaar. Onze doelstelling was en is duidelijk: het behoud van de (basis)metaalindustrie in de IJmond én de transitie naar duurzame energie bevorderen ten bate van een goede leefbaarheid, gezondheid, sociaaleconomische infrastructuur van de IJmond. We trachten dat o.a. te doen door IJmondenaars, IJmondiale groepen en organisaties verbinden middels een opbouwende en constructieve dialog met het oog op een duurzame, groene en gezonde toekomst van de IJmond. Daar hoort ook bij het verbinden creëren tussen goede ontwikkelingen en aanjagen van nieuwe ontwikkelingen. De stichting bestaat uitsluitend uit vrijwilligers zonder financiële ondersteuning van buiten.

De stichting en zijn vrijwilligers worden al vlug daarmee in het hokje geplaatst van Tata Steel en anti-milieu, anti-gezondheid, ..., met name omdat we een ander geluid laten horen dan de activistische groepen in de IJmond. Niets is minder waar. De stichting is juist voorstander van een snelle transitie waarmee milieu én gezondheid een grote stap voorwaarts maken. Maar niet alleen dat. De leden van de stichting zijn maatschappelijk betrokken op allerlei manieren. Maatschappelijk betrokken betekent voor ons op een constructieve en opbouwende manieren aanjagen van en mogelijk meewerken aan oplossingsrichtingen en géén eisen te stellen.

Zo is onze voorzitter van de stichting samen met de NVDE (Nederlandse Vereniging Duurzame Energie³) bezig handhaving van de energiewet uit 1993 te verbeteren. Op zijn initiatief wordt onderzocht hoe de toezichhouders en handhavers van de omgevingsdiensten kunnen worden bijgespijkerd om de wet beter en effectiever uit te voeren.

De energiewet vereist, dat als een installatieonderdeel zou kunnen worden vervangen door energiezuiniger product met een terugverdientijd van korter dan 5 jaar, het bedrijf verplicht is de investering te doen. Toepassing van de energiewet zou kunnen inhouden dat als de gehele industrie (maar ook de rijksoverheid via de Rijksgebouwendienst) zou overgaan op energiezuinige elektromotoren, een energiebesparing vergelijkbaar met van 10 miljoen zonnepanelen. De investering is vaak binnen 2 jaar terugverdiend, alleen het is onvoldoende bekend.

Een ander bestuurslid van onze stichting is een innovatieve elektro-ingenieur. Met zijn eigen engineeringbedrijf worden op een nieuwe innovatieve manier tomaten gekweekt in samenwerking met de universiteit van Wageningen. Het gebruik van digitale technieken met sensoren zorgen voor een optimale groei-omgeving door licht, vocht, ... op het juiste moment te doseren. Het resultaat tot nu toe is een 4 keer zo hoge opbrengst, meer vitamine in de tomaten en lekkerdere smaak. Als dit project slaagt betekent dit echt wat voor het milieu en zal het verder worden uitgerold naar andere gewassen.

Ook de andere bestuursleden hebben speciale kwaliteiten en maatschappelijke activiteiten: een chemicus met o.a. kennis van (gevaarlijke) stoffen naast organisator van het jaarlijkse gitaarfestival. Een natuurkundige met kennis van meettechnieken en data-analyse naast vele jaren gemeenteraadslid te zijn geweest. Daarnaast ook nog het oudste raadslid van Nederland. De stichting is gekenmerkt als een gezelschap van oude mannen, dat is waar maar daardoor wel een met veel diversiteit aan technische en bestuurlijke ervaring en kennis.

En hier zit nu juist het verschil. De leden van de stichting willen meedenken richting nieuwe oplossingen. Onze argumenten zijn gebaseerd op analyse van alle relevante informatie en onze

---

³ <https://www.nvde.nl/>

bronnen ook aan te geven zodat iedereen dat kan nagaan. Dat is het bezwaar tegen actiegroepen actief de IJmond, die alleen maar eisen op tafel leggen. Naar onze mening willen ze feitelijk alles laten verdwijnen en dragen geen andere praktische werkbare oplossingen. Zo zijn wij niet, wij willen in positieve, creatieve, innovatieve en creatieve oplossingen denken.

Daarom zijn wij juist van mening dat de transitie van Tata Steel versneld moet doorgaan. Die transitie bij Tata Steel biedt mede grote kansen voor de omgeving om zich te ontwikkelen op nieuwe gebieden zoals energie en waterstoftechniek. Een van die kansen wij zijn is de ontwikkeling van een High Tech Campus IJmond die gericht is op de nieuwe technieken van de energietransitie. Hierover later in deze brief meer.

Participatie project Heracless

Door vertegenwoordigers van bewonersgroepen is de uitspraak gedaan dat de participatie-activiteiten voor het project Heracless in de afgelopen periode “niets voorstellen”. De Stichting IJmond IJzersterk daarentegen is van mening dat het participatietraject juist heel goed was. Tata Steel heeft veel moeite gedaan om de participatie te organiseren in een aantal fasen.

- De open informatieavonden in de drie gemeenten waar men kon praten met medewerkers van Tata Steel over het project Heracless en al mondeling reacties kon laten noteren. De Stichting IJmond IJzersterk was bij elk van de vier avonden vertegenwoordigd.
- Uiteraard de mogelijkheid om een schriftelijke reactie in te dienen. De Stichting IJmond IJzersterk heeft dat uitgebreid gedaan⁴ en het programmabureau van de provincie heeft die ook gekregen. We hebben ons met name gericht om de risico's van nieuwe procestechnologieën te belichten en suggesties te doen om deze te mitigeren en ook suggesties voor aanvullingen in het participatieplan o.a. om jongeren in het participatieproces actie te benaderen.
- Een apart gesprek met de inzenders van schriftelijke reacties om deze reactie nader toe te lichten en te verduidelijken. De Stichting IJmond IJzersterk heeft ook gedaan; van het gesprek is een verslag opgemaakt.
- Een drietal focusgesprekken over de techniek, participatie en gezondheid met een beperkte gemengde groep van individuele bewoners, bewonersgroepen en NGO's. In elk van deze gesprekken was de stichting vertegenwoordigd. Onder leiding van een onafhankelijke gesprekleider is de discussie gevoerd waarbij er geen taboes of uitsluitingen waren. Meer nog, een Tata Steel deelnemer bij het focusgesprek participatie durfde zelfs te spreken over participatie als “co-creatie” en niet alleen “meedenken”.

Naar onze mening heeft de participatie goed gewerkt. Juist omdat deze gesprekken georganiseerd werden met globale plannen was er veel ruimte om andere inzichten in te brengen. Als Stichting hebben we mogen constateren dat Tata Steel een aantal van onze suggesties ook daadwerkelijk heeft opgepakt. Om project Heracless onder de aandacht te brengen van jongeren is gezocht naar vertegenwoordigers van die groep. Vanwege de vakantietijd was het moeilijk maar Betapartners heeft uiteindelijk als vertegenwoordiger voor die groep deelgenomen aan focusgesprekken. Op het risico van falen van de nieuwe Refining Electric Furnaces (REF) is door Stichting Zeester Cluster als door onze stichting gewezen. Als alternatief is gewezen op de bewezen technologie van standaard elektro-ovens (EAF). Al in het focusgesprek techniek werd gemeld dat drie alternatieven in beeld

---

⁴ Participatiereactie Project Heracless-Groen Staal, 2 mei 2023

waren. Na de zomervakantie bleek Tata Steel het plan te hebben gewijzigd van DRI-installaties met REFs naar een DRI-installatie met een grote EAF in 2030.

Tata Steel heeft dus wel degelijk goed geluisterd. Is het plan nu zodanig anders dat door het gewijzigde plan opnieuw gestart moet worden? Daar kun je over discussiëren. Naar onze mening is er sprake van de vervanging een nieuwe soort elektro-oven met alleen DRI-voeding naar een standaard elektro-oven met DRI en schrot voeding. Dat is geen wereld van verschil. Als er al een nieuw participatietraject dan zou dat kort moeten zijn en alleen moeten gaan over wat een standaard elektro-oven in de plannen anders maakt, zoals bijvoorbeeld schrotcatering en geluidsoverlast. Overdoen van het gehele traject is wat ons betreft een herhaling van zetten die nergens toe leidt anders dan vertraging. En de IJmond is nu juist gebaat met versnelling zodat we zo spoedig mogelijk profijt hebben van reductie in emissies.

De vraag om de Provincie het participatietraject te laten (over)doen, vinden wij juist ongewenst. De Omgevingswet wijst de initiatiefnemer aan om dat te doen omdat die alle ins en outs van de plannen kent en kan wegen. De Provincie kan alleen over haar eigen besluiten goed oordelen. Afgezien van de Omgevingswet is het ook ongewenst om het bevoegd gezag daarmee in een belangenverstrengeling terecht komt als vergunningverlener. Bovendien gaat in zo'n traject veel menskracht en kosten zitten waarvoor dan de belastingbetaler opeens aangeslagen wordt. Ook biedt het een ongewenste precedentwerking. Als het bevoegd gezag het participatietraject overneemt van Tata Steel overneemt, kunnen andere initiatiefnemers (lees: bedrijven) van nieuwe projecten vragen om het bevoegd gezag de participatie te laten uitvoeren. Dat gaat de belastingbetaler nog meer kosten. Terecht wordt daarom die vraag dan ook negatief beantwoord.

Tenslotte willen we nog opmerken dat sommige organisaties wel een eigenaardige opvatting hebben over participatie, namelijk om voorwaarden en eisen te stellen aan andere participanten. In dit geval over de specifieke deelname van de Stichting IJmond IJzersterk. We hebben daarover een brief geschreven aan Tata Steel en de Provincie Noord-Holland⁵. (Terzijde, overigens hebben we op de brief nog geen reactie mogen ontvangen.)

Wat ons betreft houdt een participatieproces in, een gelijk speelveld voor alle deelnemers in het participatieproces: alle partijen worden op een gelijke manier behandeld en niet dat, in een parafraze op George Orwell, "sommige partijen meer gelijk zijn dan andere partijen".

Kortom, de stichting heeft actief in het participatieproces meegedaan. We hebben bemerkt dat er van Tata Steel geen enkele beperkingen werden opgelegd om punten ter discussie te stellen. Als enkele bewoners uitspreken dat de participatie "niets voorstelt" dan is dat omdat ze participatie verwarren met meebeslissen en omdat ze er zelf ervoor gekozen hebben zich buiten spel te zetten.

Gezondheid

Als Stichting IJmond IJzersterk willen we vooropstellen dat gezondheid ook voor ons belangrijk is. Gezondheid is echter een complex en dynamisch begrip. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO, Constitution 1948) definieert het als volgt:

---

⁵ "Participatie Project Heracleus-Groen Staal", brief gedateerd 20 juli 2023. De brief is op te vragen bij het Programmabureau Tata Steel van de provincie Noord-Holland.

“een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken.”

Naar die Wereldgezondheidsorganisatie wordt verwezen als het gaat om normering van luchtkwaliteit. De huidige wetgeving is mede gebaseerd op de luchtkwaliteitsrichtlijnen van 2005. Daar wordt in Nederland goed aan voldaan, ook in de IJmond. De nieuwe richtlijnen uit 2021 stellen de luchtkwaliteitsrichtlijnen met een forse van een factor 2-4x naar beneden bij⁶. Het RIVM heeft geïnventariseerd⁷ wat er nodig is om e.e.a. in 2030 te realiseren. Conclusie van het RIVM⁸: “Het is onzeker of de genoemde maatregelen voor 2030 haalbaar zijn. Zo kunnen de kosten van sommige maatregelen erg hoog zijn of kan blijken dat ze moeilijk te handhaven zijn. Ook kan een tekort aan vakmensen het moeilijk maken om maatregelen binnen 8 jaar uit te voeren.”

Tabel 1: Luchtkwaliteitsrichtlijnen van de Wereld Gezondheidsorganisatie

Stof	Grenswaarde	Advieswaarde 2005	Nieuwe WHO-advieswaarde	Reductie
NO ₂	40 µg/m ³	40 µg/m ³	10 µg/m ³	4x
PM ₁₀	40 µg/m ³	20 µg/m ³	15 µg/m ³	2.7x
PM _{2,5}	25 µg/m ³	10 µg/m ³	5 µg/m ³	5x

Het roepen om toepassing van de nieuwe luchtkwaliteitsrichtlijnen nu is niet realistisch. Bedrijven en overheden hebben gewoon tijd nodig om dergelijke grote stappen te realiseren. Daarom is het zo goed dat een project Heraclous wordt uitgevoerd en ook nog tijdig. Voor de IJmond en dus de provincie Noord-Holland is dit hét project voor “gezondheid op één”. Het is wel zaak om het proces

⁶ <https://www.schoneluchtakkoord.nl/actueel/nieuws-schone-lucht-akkoord/algemeen/nieuwe-who-advieswaarden-luchtkwaliteit/#Invoering%20Advieswaarden%20in%20Europa>

⁷ R.J.M. Maas et al. Inventarisatie van benodigde maatregelen om WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit in 2030 te realiseren RIVM-briefrapport 2022-0094, <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2022-0094.pdf>

⁸ <https://www.rivm.nl/nieuws/ingrijpende-maatregelen-nodig-om-who-advieswaarden-voor-luchtkwaliteit-in-2030>

ter realisatie te versnellen met inachtneming van de wettelijke procedures, maar zeker het proces niet nodeloos te vertragen door allerlei onnodige tussenstappen.

Als er discussie is over de IJmond en Tata Steel dan worden de discussies erg vlug verengd tot de gezondheidsrisico's van de milieuoverlast door Tata Steel, zoals de uitstoot van gevaarlijke stoffen. Dit wordt versterkt door de grote en eenzijdige aandacht die de media geven aan activistische groeperingen. Het valt de stichting op dat als de media over "iets schokkends" "schrijven, dit meteen door de politiek wordt beantwoord met concluderende uitspraken zonder nader onderzoek.

Een goed voorbeeld daarvan is het artikel in het NH Dagblad van 10 februari 2022 over het morsen van kolen- en ertsschepen die bij Tata Steel lossen en die het nodige stof tussen de pieren en in de haven zouden dumpen⁹. Conclusie: het is een groot schandaal. De vijf betrokken overheidsdiensten werden feitelijk aangeklaagd weg te kijken. Een klein anderhalf jaar later worden de bevindingen van een nader onderzoek gerapporteerd: o.a. in de nieuwsbrief van de Omgevingsdienst NZKG^{10, 11}: *"De aanleiding van het hele traject bleek een storm in een glas water."*. Echter over deze bevinding is niets in de media verschenen. (Terzijde: is dit bericht wel bij de Provinciale Staten is bekend gemaakt?) Het is meerdere manjaren werk geweest betaald door de belastingbetaler. En dat is nog daaraantoe. De toezichthouders van de 5 overheidsorganisaties werden in een kwaad daglicht gesteld, maar een excuus naar hen toe is er niet van gekomen.

Waar het misgaat in de discussie over IJmond zijn oneliners en uitspraken zonder verdere onderbouwing, zeker als het gaat om gezondheid en Tata Steel. Als stichting betogen we keer op keer dat er in die discussie gegooid wordt met cijfers en selectief "gewinkeld" in rapporten zonder de context te vermelden en vooral elkaar napraten zonder naar alle informatie te hebben gekeken. Ook in het nieuwste rapport van het RIVM wordt een direct verband gelegd tussen uitstoot van Tata Steel en dat als gevolg daarvan de bewoners van Wijk aan Zee gemiddeld 2,5 maand minder hebben te leven en 4% meer kans op longkanker is. Zoals eerder geschreven willen we nog niet reageren op dit rapport, maar levensverwachting is sinds de start van de stichting onze integrale "meetlat" voor gezondheid tezamen met de CBS-doodsoorzakenstatistiek.

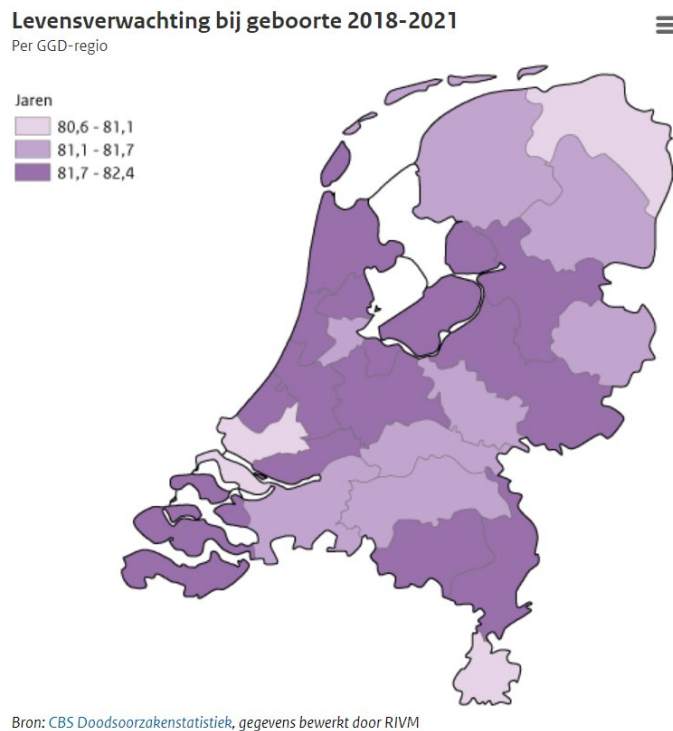
Wat ons opvalt is dat de levensverwachting van de bewoners van de provincie Noord-Holland (met uitzondering van Amsterdammers), boven het gemiddelde van Nederland is. Medewerkers van Tata Steel die werken tussen de installaties met zorgwekkende stoffen, worden gemiddeld een jaar ouder worden dan het gemiddelde Nederlander waardoor het pensioenfonds extra voorzieningen voor dekking moet nemen.

---

⁹ Tata-troep geloosd in Noordzee, gemors te zien op dronebeelden: 'Dat is een crimineel milieudelict'; NH Dagblad, 10 februari 2022, https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20220210_96630494?utm_source=google&utm_medium=organic

¹⁰ 'Ik schrok me kapot, dat is een milieudelict dat tot ernstige vervuiling leidt', Omgevingsdienst NZK, 1 juni 2023, <https://odnzk.nl/ik-schrok-me-kapot-dat-is-een-milieudelict-dat-tot-ernstige-vervuiling-leidt/>

¹¹ Brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal: Het aanbieden van onderzoeksrapport Ladingresiduen deel 2, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 31 mei 2023, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-128bc71bde9caffc26f1b521d1250c49af9e5d8f/pdf>

Figuur 1: Levensverwachting bij geboorte (bijgewerkt d.d. 28-09-2023)¹²

Wanneer je de nieuwe Nederlandse Kankeratlas¹³ bestudeert, zie je grote verschillen tussen postcodegebieden in de IJmond. De kankeratlas gaat over een periode van 2011 tot 2020 van het aantal patiënten dat met kanker zijn gediagnostiseerd.

Vaak wordt “geroepen” dat er in de IJmond meer dan 50% meer longkankergevallen zijn dan het gemiddelde in Nederland. Men durft zelfs te spreken van een “longkanker epidemie”. Wie echter kankeratlas goed bestudeert en analyseert, kan niet meer tot die conclusie komen. De 50% komt nl. alleen voor in één postcode nl. 1941. In naastliggende postcodes is echter een geheel ander beeld. Een opmerkelijk resultaat is dat de Nederlandse Kankeratlas aangeeft aan dat in Wijk aan Zee de incidentie van longkanker 1% onder het gemiddelde ligt van Nederland. (Opmerking: er is een tegenstelling met het nieuwste RIVM-rapport dat 4% meer kans op longkanker in Wijk aan Zee concludeert. Dit is zo’n onduidelijkheid waar we graag met het RIVM over in gesprek gaan.)

In Tabel 3 is een overzicht gemaakt met enige getallen over longkanker dat uit deze kankeratlas te halen is. In het land op andere plaatsen buiten de IJmond kun je ook hoge incidentie getallen vinden. In het algemeen wordt dat geweten aan roken. KWF schrijft daarover: “Veel mensen denken dat roken vooral longkanker veroorzaakt. Het klopt dat roken véél meer kans geeft op longkanker. 86% van iedereen met longkanker krijgt dit door roken.”¹⁴ Er is een correlatie tussen incidentie van

¹² VZInfo Levensverwachting | Regionaal | Bij geboorte;

<https://www.vzinfo.nl/levensverwachting/regionaal/bij-geboorte>

¹³ IKNL Integraal Kankercentrum Nederland, <https://kankeratlas.iknl.nl/>.

¹⁴ KWF Gevolgen van roken; <https://www.kwf.nl/kanker-voorkomen/stoppen-met-roken/gevolgen-van-roken#:~:text=Het%20klopt%20dat%20roken%20v%C3%A9%C3%A9l,hart%2D%20en%20vaatziektes%20en%20longziektes.>

longkanker en roken. Wanneer het percentage rokers boven de 20% ligt, wordt er aanmerkelijk meer longkanker wordt gediagnosticeerd. Tabel 3 illustreert dat.

Tabel 2 Incidentie voor longkanker (bron: Nationale Kankeratlas¹³) ter vergelijking met percentage rokers

	Wijk	Postcode	Longkanker						Percentage Rokers Alle cijfers
			Alle personen		Mannen		Vrouwen		
Beverwijk	Koningstraat	1941	53%	bvz	18%	bvz	71%	bvz	24%
Beverwijk	Creutsberglaan	1943	2%	owz	17%	ovz	25%	bvz	14%
Velsen Noord		1951	24%	bvz	18%	bvz	17%	bvz	23%
Beverwijk	Wijk aan Zee	1949	1%	owz	11%	owz	17%	bwz	18%
IJmuiden	Velseroord	1971	37%	bvz	22%	bvz	38%	bvz	21%
Driehuis		1985	25%	ovz	19%	ovz	15%	ovz	10%
Velsen Zuid		1981	7%	ovz	6%	owz	0%	gelijk	10%
Lelystad	Botter I	8232	52%	bvz	19%	bvz	78%	bvz	22%
Tilburg	Groenewoud	5022	89%	bvz	62%	bvz	87%	bvz	24%
Wierum		9141	50%	bvz	49%	bvz	9%	owz	25%
bvz	Diagnoses boven het gemiddelde van Nederland en er is voldoende zekerheid dat dit gebied daadwerkelijk afwijkt								
bwz	Diagnoses boven het gemiddelde van Nederland en er is weinig zekerheid dat dit gebied daadwerkelijk afwijkt								
ovz	Diagnoses onder het gemiddelde van Nederland en er is voldoende zekerheid dat dit gebied daadwerkelijk afwijkt								
owz	Diagnoses onder het gemiddelde van Nederland en er is weinig zekerheid dat dit gebied daadwerkelijk afwijkt								

We komen terug op de vraag: wat is gezondheid? De definitie van de WHO is veel breder dan alleen gebreken en ziekten, waar nu alleen onderzoek naar is gedaan. Psychische en maatschappelijke factoren speelt een grote rol. Wanneer we naar de cijfers kijken die het RIVM publiceert dan is het buitenmilieu voor 3,5% verantwoordelijk de ziektelast. Gezien de luchtkwaliteit en de emissies van zorgwekkende stoffen zal dat getal in de IJmond iets hoger liggen, geschat 10%.

De bepalende factoren voor ziektelast, wordt voor het overige deel 50% bepaald door de genen en 50% door levensstijl. Levensstijl wordt bepaald door de sociaaleconomische leefomgeving. Dit is ook wat de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli), de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) recent nog aangeven in hun rapport "Elke regio telt!"¹⁵ : waar mensen wonen, waar de sociale economische leefomstandigheden minder zijn, is de levensverwachting voor deze mensen ook minder. Dus als we complete informatie willen hebben over de invloed van Tata Steel op de gezondheid van de regio dan moeten ook onderzoeken de invloed van psychische, sociaaleconomische en maatschappelijke factoren. Voor het belang van sociaaleconomische factoren op de gezondheid in een regio zijn voorbeelden ten over.

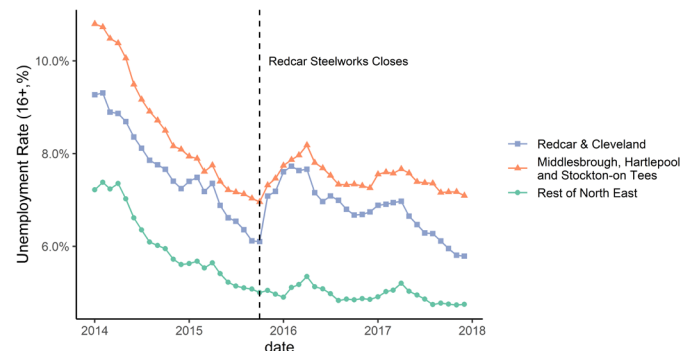
Een eerste voorbeeld is de teloorgang van de staal- en kolenindustrie in het Midwesten van Amerika. De sluiting van fabrieken en mijnen heeft geleid tot een verlies van banen en een afname van de economische activiteit in de regio. Dit heeft op zijn beurt geleid tot een afname van de bevolking en een toename van de armoede in de regio. Deze situatie werd opgepakt door toenmalige Republikeins presidentskandidaat Trump en heeft hem veel stemmen opgeleverd. Evenwel zijn speciale aandacht en zijn presidentschap heeft niet tot substantiële sociaaleconomische verbeteringen geleid.

Een recenter staalvoorbeeld is de sluiting van de Redcar-staalfabriek in het noordoosten van Engeland. De sluiting van de Redcar-staalfabriek in 2015 had uiteraard aanzienlijke werkgelegenheidseffecten: verlies van 2200 directe in de staalindustrie en vele andere de

¹⁵ "Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's; Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli), de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB); maart 2023 ISBN 978-90-77323; <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/elke-regio-telt>; https://www.rli.nl/sites/default/files/rli_elke_regio_telt_nieuw_hr_def.pdf.

aanverwante sectoren. De Britse overheid was genoodzaakt tot pakket van £ 80 miljoen ter ondersteuning van de lokale economie. Toch bleef de werkeloosheid hoog in de regio¹⁶.

Figuur 2: Ontwikkeling werkgelegenheid in de regio van Redcar staalfabriek

Dichterbij, in Limburg zijn na meer dan 50 jaar nog steeds de gevolgen te zien van het sluiten van de mijnen. Zuid-Limburg is een krimpregio geworden met hoge werkeloosheid en veel (drugs)criminaliteit. RTL Nieuws doet onderzoek en meldt: “Gemeenten in Zuid-Limburg lopen het grootste risico om in de greep van de georganiseerde misdaad te komen.”¹⁷ Dit heeft zo ook zijn effect op de levensverwachting. Het RIVM meldt: “In regio Hollands-Midden is de levensverwachting het hoogst en in de regio Zuid-Limburg het laagst.”¹⁸(zie Tabel 2).

Tabel 3: Tabel Levensverwachting bij geboorte 2018-2021 (d.d. 28.09.2023)¹⁹

GGD Regio	Mannen	Vrouwen	Totaal
Nederland	80,0 jaar	83,2 jaar	81,6 jaar
Kennemerland	80,4 jaar	83,3 jaar	81,9 jaar
Amsterdam	79,6 jaar	83,5 jaar	81,5 jaar
Zuid-Limburg	78,8 jaar	82,3 jaar	80,6 jaar

Een onbekender voorbeeld is Grimsby. Grimsby is een plaatsje aan de oostkust van Engeland. Het was 40 jaar geleden de grootste visserijhaven in de wereld en dat spreekt aan in de IJmond. Door het dichtslibben van de haven is deze activiteit verdwenen. Daar is de Brexit nog eens overheen gekomen waardoor de sociaaleconomisch leefomstandigheden in dit plaatsje achteruit zijn gehold. In de laatste 10 jaar zijn de gezonde levensjaren van vrouwen met 5 jaar teruggedaan en voor mannen met 9 jaar. Wij hopen dat u het verschil opmerkt. Waar het in het nieuwe rapport van het RIVM over een paar maanden gaat, gaat het hier over vele jaren.

Als Tata Steel zou verdwijnen in de IJmond, terwijl er tegelijkertijd een kaalslag plaats vindt in de visserij en het CBS nog eens voorspelt voor 2024 dat er 1,5% banen verdwijnen in Noord-Holland, hoef je geen profeet te zijn om te voorspellen dat dit dramatische gevolgen zal hebben niet alleen de

¹⁶ Eduin Latimer: 3 lessons from Redcar Steelworks. The closure of a steelworks in Northern England has left a long mark on the local area; <https://evidently.substack.com/p/3-lessons-from-redcar-steelworks>

¹⁷ Jasper Bunschoek en Koen Voskuil, RTL Nieuws, 8 december 2022, <https://www.rtlnieuws.nl/onderzoek/artikel/5350780/onderwereldkaart-kwetsbaar-gemeenten-criminaliteit-georganiseerde-misdaad>

¹⁸ Levensverwachting | Regionaal | Bij geboorte: <https://www.vzinfo.nl/levensverwachting/regionaal/bij-geboorte>

¹⁹ <https://www.vzinfo.nl/levensverwachting/regionaal/bij-geboorte>

werkgelegenheid maar juist voor de gezondheid vanwege de sterk verslechterde sociaaleconomische leefomstandigheden. Zoiets beïnvloedt de levensverwachting negatief met jaren zoals de voorbeelden elders leren.

Activistische groepen willen het aspect van sociaaleconomische factoren niet meenemen in hun kijk op gezondheid. Als je gezondheid op één wil plaatsten, is dat wel raar en eenzijdig. Het betekent eenvoudig dat ze een andere agenda hebben. Deze activistische groepen vormen een heel klein deel van de 160.000 omwonenden en willen eigenlijk gewoon uit eigen belang Tata Steel uit de IJmond hebben. En wat voor dramatische gevolgen dat kan hebben voor de inwoners van de IJmond wordt gewoon ontkent.

High Tech Campus IJmond

De regio IJmond in Nederland heeft een lange geschiedenis in de maakindustrie met veel MKB-bedrijven. De transitie bij Tata Steel door gebruik te maken van waterstof in het productieproces biedt nieuwe kansen en mogelijkheden om de IJmond te transformeren in een knooppunt voor innovatie en technologische ontwikkeling. Waterstof is een sleuteltechnologie in de overgang naar schone energie. Er is echter nog veel te doen om ook daadwerkelijk grootschalig waterstof gebruik te realiseren. De introductie van waterstof vraagt om nieuwe kennis en opleidingsmogelijkheden. Het biedt ook kansen voor nieuwe bedrijvigheid. Daartoe zou een High Tech Campus in de IJmond als een centrum voor onderzoek en ontwikkeling van waterstof- en energietechnologie kunnen fungeren als een aanjager voor een groene en duurzame ontwikkeling van de gehele IJmond.

- Het MKB speelt een cruciale rol in de economie van de IJmond. Een High Tech Campus IJmond kan MKB-bedrijven toegang bieden tot geavanceerde technologieën, onderzoek infrastructuur en gespecialiseerd personeel. Dit kan leiden tot nieuwe innovatieve samenwerkingsverbanden en de groei van de lokale economie stimuleren.
- Een High Tech Campus biedt uitgebreide mogelijkheden voor HBO- en MBO-instellingen om hun opleidingsprogramma's af te stemmen op de behoeften van de industrie. Door nauwe samenwerking met bedrijven in de IJmond kunnen studenten praktijkgerichte ervaring opdoen en zijn ze goed voorbereid op de arbeidsmarkt.
- Techport is al een bestaand en goed werkend samenwerkingsverband tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de IJmond. Het heeft al een sterke positie in het faciliteren van technisch onderwijs en het aantrekken van talent naar de regio. Techport zou de basis kunnen zijn om een High Tech Campus IJmond te starten waarmee Techport zichzelf verder kan uitbouwen en versterken als een bron van technologische expertise en innovatie.

We achten de ontwikkeling van een High Tech Campus IJmond als veelbelovend, evenwel de meerwaarde ook aangetoond worden en voor succes moeten dubbelingen met andere initiatieven worden vermeden. Het oprichten en onderhouden van een High Tech Campus vereist aanzienlijke financiële investeringen. Deze kunnen worden gewaarborgd door publieke en private financiering, waaronder bijdragen van de overheid en bedrijven in de regio, evenals Europese subsidies gericht op technologische innovatie en duurzaamheid.

De Stichting IJmond IJzersterk is in contact met een groot ingenieursbureau voor een haalbaarheidsstudie. Daartoe zoeken we steun en financiële middelen van de Provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten om zo'n haalbaarheidsstudie te kunnen uitvoeren.

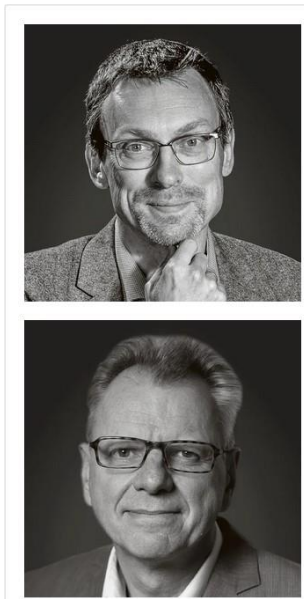

Wat de Stichting IJmond IJzersterk betreft is het juist nu de tijd om de regio transformeren in een centrum voor innovatie en duurzaamheid, waarbij het onderwijs en het MKB worden versterkt. Dit zou niet alleen positief bijdragen aan de economie in de IJmond maar uitstralen naar Noord-Holland. We hopen dat de haalbaarheidsstudie ons daar voldoende handvatten voor bieden en ook enthousiaste participatie van het lokale bedrijven en onderwijsinstellingen.

9-10-23

Tata-rapport van RIVM zaait onnodig onrust

Volksgezondheid Door conclusies uit gezondheidsdata uit te vergroten lijken risico's groter dan ze zijn, schrijven [Ira Helsloot](#) en [Friso de Zeeuw](#). Context relativeert.

Ira Helsloot is hoogleraar besturen van veiligheid (Radboud Universiteit Nijmegen). Friso de Zeeuw is voorzitter van het Economisch Forum 'Holland boven Amsterdam' en em. hoogleraar gebiedsontwikkeling (TU Delft).

Vorige maand verscheen het langverwachte [rapport van het RIVM](#) over de gezondheidsschade die Tata in de omgeving veroorzaakt. Rode draad in het rapport en de daarop [volgende publiciteit](#): omwonenden van Tata Steel hebben een lagere levensverwachting en een grotere kans op longkanker.

Wij menen dat dat deze conclusies uit hun verband zijn gerukt. Daardoor leiden ze tot onnodige ongerustheid en een overtrokken negatief beeld van de regio IJmond als leefomgeving van Tata. Ook komt het staalbedrijf onterecht in een kwaad daglicht te staan. Het RIVM heeft daar zelf hard aan meegewerkt door de geïsoleerde presentatie van de onderzoeksresultaten.

Dat luchtverontreiniging slecht is voor de gezondheid staat buiten kijf. Het gaat hier met name over fijnstof en stikstofdioxide. Daarom geldt (internationale) normering en worden al sinds de jaren tachtig in heel Europa verbeterprogramma's uitgevoerd, zo ook voor Tata. Het resultaat is dat heel Nederland, dus ook de IJmond, voldoet aan de Europese normen. Die normen zijn gebaseerd op uitgebreide risicoanalyses. De strenge norm voor deze stoffen houdt al 35 jaar in dat het risico één sterfgeval op 1 miljoen mensen mag zijn.

Veel grote Nederlandse steden hebben meer last van luchtverontreiniging dan de omgeving van Tata Steel. Zo is de concentratie van fijnstof en stikstofdioxide in de binnenstad van Rotterdam [het dubbele](#) van die in de IJmond. Tata is verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de bijdrage in IJmond. Dus de concentratie in Rotterdam is het achtvoudige van de bijdrage van Tata in de IJmond.

Longkanker

De bewering van het RIVM dat een inwoner van Wijk aan Zee (2.200 inwoners) 4 procent meer risico op longkanker loopt als gevolg van de uitstoot van Tata vergt ook context. Het klinkt namelijk dramatisch, maar als we dat projecteren op het totaal aantal nieuwe longkankergevallen in Nederland in verhouding totale bevolking, resulteert dat in een vergroot risico in Wijk aan Zee van minder dan een duizendste extra longkankergeval per jaar. Dat risico is sowieso in steden aanzienlijk groter. Daarbij blijft het goed te beseffen dat roken de grootste oorzaak van longkanker vormt (in zo'n 85 procent van de gevallen).

De levensverwachting van inwoners van Wijk aan Zee is volgens het RIVM 2,5 maand korter als gevolg van de uitstoot van Tata. In het iets verder weg van het Tata-complex gelegen Heemskerk (39.000 inwoners) zou de levensverwachting nog een halve maand korter zijn. Ook deze cijfers krijgen pas betekenis als je ze vergelijkt met situaties elders in het land. Landelijk gezien scoort [de levensverwachting in de IJmond](#) gemiddeld. In de grote steden, grote delen van Brabant en het noorden des lands leef je door de bank genomen korter, aldus het RIVM en het CBS.

Het lijkt opmerkelijk dat de ongeveer negenduizend werknemers van Tata juist [2,5 jaar langer dan gemiddeld leven](#). Dat levert immers een stevige discrepantie op met de onderzoeksresultaten van het RIVM. Levensverwachting is de resultante van verschillende factoren, van kansen en risico's. Het hebben van werk speelt daarin de belangrijkste rol: de levensverwachting van mensen met werk is 14 gezonde levensjaren langer dan mensen zonder werk. Dan zijn pas stevige aantallen. Het laat zich raden wat sluiting van Tata voor consequenties zou hebben.

Altijd risico's

Tegenwoordig kunnen we ook kijken naar het algemeen welbevinden van mensen, met behulp van bijvoorbeeld de brede welvaartsindicator. [Uitgebreid onderzoek van Rabo Research met](#)

[de Universiteit Utrecht](#) laat zien dat IJmond een gemiddelde brede welvaart kent. De Amsterdamse regio en het grootste deel van Zuid-Holland scoren lager.

Door risico's enorm uit te vergroten en de context weg te laten, wekt het RIVM-rapport de suggestie dat Tata in zijn eentje moet zorgen voor een risicoloze omgeving en dat nalaat. Leven en de daarvoor noodzakelijke (economische) activiteiten zullen echter altijd risico's met zich meebrengen. Het is nooit óf gezondheid óf economie, maar altijd een weging van verschillende factoren. Deze maatschappelijke discussie moeten we voeren, voordat we zomaar om strengere regelgeving voor Tata vragen, bovenop de geldende Europese regelgeving. Dat is ook van belang voor de vraag hoe wij in dit land met de industriële bedrijvigheid en haar omgeving in de toekomst denken om te omgaan.